

Activeringscentra in de wijk

Met de komst van de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO) zijn gemeenten nu nog meer dan vroeger verantwoordelijk voor een aantal zorg- en welzijnstaken. Bij de uitvoering van de Wet werk en bijstand (WWB) en de WMO zijn dwarsverbanden mogelijk. Zij leveren nieuwe kansen op. Vier gemeenten starten/experimenteren met een activeringscentrum voor diensten in wijk en buurt. Langdurig uitkeringsgerechtigden gaan zich verdienstelijk maken door het bieden van diensten aan huis of in de buurt rond thema's als schoon, heel, veilig, prettig en zorgzaam.

Rogier den Uyl

Het initiatief is een creatief antwoord op een aantal ontwikkelingen. De werkloosheid daalt in Nederland. De meest kansrijke bijstandsgerechtigden zijn de afgelopen jaren aan scholing en werk geholpen. Wat rest is een harde kern van langdurig werklozen met grote afstand tot de arbeidsmarkt. Bovendien zijn de reïntegratieresultaten niet bevredigend.

Wenkend perspectief Reïntegratietrajecten eindigen maar voor circa een derde van de kandidaten in een baan en dan nog niet eens in alle gevallen duurzaam. Een deel van de mensen meldt zich na verloop van tijd weer bij de uitkeringsinstantie. Gemeenten hebben daarnaast tal van kleinschalige sociale activeringsprojecten. Deze projecten draaien soms moeizaam. Gemeenten willen deze activeringsplaatsen meer aan laten sluiten op de re-integratietrajecten naar betaald werk. Kortom, meer regie op het brede palet van activering en reïntegratie. Veel gemeenten willen hun bijstandsccliënten met grote

afstand tot de arbeidsmarkt een meer duurzame participatieplaats geven. Daarvoor is aansluiting met sociale activiteiten in wijk en buurt nodig. De gemeenten kijken daarvoor niet alleen naar het aanbod van de reïntegratiekandidaten vanuit de WWB, maar ook naar de vraagkant. In wijken zijn genoeg behoeften te vervullen en noden te lenigen. Niet alleen op het terrein van leefbaarheid en veiligheid ('schoon, heel en veilig'), ook op dat van zorg en welzijn (zorgzaam en prettig). Het groeiend aantal ouderen en kwetsbare burgers in stadswijken, die in het kader van de WMO geacht worden zelfredzaam te zijn, genereert een nieuwe markt voor persoonlijke dienstverlening. En ook de ontwikkeling van Brede Scholen, multifunctionele accommodaties en kinderopvang van 7 tot 7, brengt nieuw werk naar de wijk: vrijwilligers-, additioneel en regulier werk. Door de afschaffing van ID en WIW banen zijn gaten gevallen: op scholen, in de zorg en het welzijnswerk. Voor veel

organisaties en instellingen is het moeilijk alle activiteiten draaiende te houden.

Het linken van sociale activering en arbeidsreïntegratie aan uitvoering van WMO-taken en wijkgericht werken komt als geroepen. Het is een wenkend perspectief voor gemeenten.

Niet alleen met het oog op participatie en activering van de moeilijkste cliënten, ook de vraag naar laaggeschoold werk in de zorg- en welzijnssector trekt aan.

Financiering Gemeenten hebben financiële ruimte voor het opzetten van activeringscentra. Zij houden, om verschillende redenen, geld over van het W-deel. Daar zoeken zij een alternatieve bestemming voor, ook al om te voorkomen dat zij de middelen moeten terugbetalen aan 'Den Haag'. Ook het UWV beschikt over middelen om (gedeeltelijk) arbeidsongeschikten te activeren. Het gaat daarbij om een bedrag van 3.000 euro per klant.

Het nieuwe kabinet Balkenende-Bos biedt ook meer financiële mogelijkheden. De onderkant van de arbeidsmarkt is terug in de politieke belangstelling. Regeringspartijen CDA, PvdA en ChristenUnie verschuiven het accent 'van baan- en uitkeringszekerheid naar werk- en inkomenszekerheid', zo staat in het Coalitieakkoord. Het kabinet ziet een markt voor persoonlijke dienstverlening als potentieel werkterrein voor uitkeringsgerechtigden. Er komt een 'participatietop' met de sociale partners en gemeenten krijgen extra ruimte voor het voeren van 'participatiebevorderend beleid'. Het nieuwe kabinet stelt jaarlijks 280 miljoen euro beschikbaar voor het bevorderen van arbeidsparticipatie, de onderkant van de arbeidsmarkt en het integratiebeleid. Bovendien staat in het regeerakkoord dat de besteding van het werkdeel van de WWB wordt verruimd om participatiebevordering beter mogelijk te maken (p. 25, lid 8).

Is het nieuw? Het palet van sociale activering, reïntegratie en de bevordering van arbeidsparticipatie van mensen die moeilijk bemiddelbaar zijn, heeft meer kleuren dan de regenboog. Er zijn centra voor dagbesteding, sociale werkplaatsen, maatschappelijke ondernemingen, leerwerkbedrijven, ontwikkelingsmaatschappijen en vele sociale activeringsprojecten en trajecten. Zij bieden zowel groepswork als individueel maatwerk, met veel of weinig begeleiding. Doelgroepen variëren van mensen met een ziekte of beperking tot bijstandsgerechtigden en langdurig werklozen. Een activeringscentrum past daarom prima in zowel landelijk als plaatselijk beleid. Het gaat eerder om het uitbreiden en samenbrengen van bestaande werkzaamheden dan het starten van de zoveelste innovatie. Het concept mag dan niet nieuw zijn, het daadwerkelijk ontwikkelen en invoeren van een activeringscentrum blijkt in iedere gemeente een nieuw avontuur.

Overigens is Radar druk bezig deze verschillende werelden, AWBZ (dagbestedingcentra), WSW (Sw-bedrijven), WWB (werkleerbedrijven en sociale activering), woningbouwcorporaties (buurtbeheerbedrijven) en maatschappelijke ondernemers, bij elkaar te brengen zodat de kennis samengevoegd kan worden en van elkaar geleerd kan worden. Bovendien kunnen gemeenten veel beter sturen op de ontwikkeling van de mensen in hun bestand als ze gebruik kunnen maken van de expertise en faciliteiten van deze 'andere' werelden in hun gemeente.

De gemeente Alphen aan den Rijn kreeg in 2006 projectsubsidie uit het Innovatieprogramma WWB van het ministerie

van SZW om het concept uit te proberen en verder uit te werken. Ook de gemeenten Almelo, Culemborg en Ede doen mee aan het experiment.

Radar, bureau voor sociale vraagstukken uit Amsterdam, doet de coördinatie. Zij zijn al volop aan de gang om de combinatie van activering (in het kader van de WWB) en dienstverlening (WMO) gestalte te geven. Kern is te komen tot het duurzaam activeren en reïntegreren van de zogenoemde harde kern van het uitkeringsbestand, door dienstverlening in wijk en buurt.

In en vanuit het centrum zullen naar verwachting bij aanvang maximaal tussen de 40 en 50 deelnemers tegelijk actief zijn, maar de ambitie is om op termijn alle bijstandcliënten zinvol werk te laten doen voor anderen en ook voor zichzelf. In die zin vormen de activeringscentra de ultieme sociale diensten van de toekomst.

Ontwikkeling van activeringscentra Bij eenvoudige persoonlijke dienstverlening gaat het bijvoorbeeld om ondersteuning bij het invullen van formulieren, klusjes aan huis, organiseren van contact en rondbrengen van boodschappen. In met name Alphen aan den Rijn en Culemborg wordt bovendien gedacht aan het bieden van starterstaal- en inburgeringlessen op het centrum. In de beginfase staat vooral het contact en het kweken van een gezonde *feel good* omgeving voorop. Die elementen leveren een bijdrage aan het vergroten van het zelfvertrouwen van de deelnemers, een basis van waaruit activering de beste kans van slagen heeft.

Een activeringscentrum, of een wijkwerkbedrijf zoals het in Ede vorm lijkt te krijgen, is een aanvulling op bestaande trajecten voor reïntegratie van meer kansrijke uitkeringsgerechtigden. Het wordt door de gemeente gepositioneerd tussen het aanbod voor de Sw-doelgroep en de reïntegratietrajecten voor meer kansrijke bijstandcliënten. Speerpunt in Ede is verbinding met reïntegratie. Er komt toezicht op verzuim en bijverdienen en aandacht voor mensontwikkeling en mogelijke uitstroom naar regulier werk. Het uitdokteren van een handhavinginstrumentarium en het in overleg met de Sociale dienst vormgeven van de reïntegratieopgave, zijn dan ook twee van de belangrijkste taken van dat project.

In Almelo krijgt het activeringscentrum vooral een centrumfunctie in de wijk. Daar ligt het accent vooral op het

Het activeringscentrum

Een activeringscentrum slaat twee vliegen in één klap. Mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt bieden onder begeleiding eenvoudige persoonlijke diensten aan, of doen zinvolle klussen in de wijk. Tegenover het recht op een uitkering staat de plicht zich in te zetten voor de samenleving, c.q. de buurt. Een activeringscentrum moet daarom zijn ingebed in de lokale infrastructuur van zorg-, welzijn- en andere dienstverlenende organisaties. Als, op basis van deelname aan werkzaamheden vanuit het activeringscentrum, blijkt dat een ontwikkeling richting betaald werk aan de orde is, dan worden met de sociale dienst duidelijke afspraken gemaakt over eventuele reïntegratie van betreffende deelnemer.

Een maatschappelijk activeringscentrum werkt met een innovatieve methodiek:

- Langdurig werklozen activeren zelf andere werklozen en gaan actief op zoek naar activiteiten waar burgers/buurtgenoten behoefte aan hebben;
- De werkomgeving komt overeen met die van betaald werk: het gaat om afspraken nakomen, op tijd komen, elkaar helpen etc.;
- Er wordt samengewerkt met de organisaties die in de wijk al diensten aanbieden.
- Het gaat vaak om het clusteren en uitbreiden van bestaande activiteiten. Per gemeente wordt een maatwerkoplossing gekozen.

versterken van de sociale cohesie in de achterstandswijk door het initiëren van veel activiteiten. Hierbij worden de wijkbewoners zelf geactiveerd om binnen het project een actieve rol te vervullen.

Dwarsverbanden tussen WWB en WMO, combi's tussen activering en dienstverlening, mensen die zich na jarenlang isolement in een uitkering nuttig maken in de buurt: er kunnen mooie dingen uit voortkomen. Het maatschappelijk activeringscentrum wordt een voorziening in de wijken van straks.

Meer informatie is te vinden op www.activeringscentra.nl. ■

Rogier den Uyl is directeur van de RadarGroep